

Nadia Gergało-Dąbek

Sprawozdanie z konferencji „Буковинське народне віче: 100 років від ідеї до реалізації”

W dniach 1–2 listopada 2018 roku w Czerniowcach na Ukrainie odbywała się Międzynarodowa Konferencja Naukowa poświęcona stuleciu Bukowińskiego Wiercu Narodowego. Organizatorami konferencji byli: Czerniowiecki Uniwersytet Narodowy im. Jurija Fed'kowycza, władze rządowe i samorządowe obwodu czerniowieckiego oraz Centrum Bukowinoznawstwa. W konferencji wzięli udział naukowcy z wielu ośrodków badawczych zarówno z Ukrainy (Czerniowce, Kijów, Lwów, Łuck, Iwano-Frankiwsk, Kamieniec Podolski, Równe, Drohobycz, Odessa i in.), jak i z zagranicy (Rumunia, Austria, Polska). Swoją obecnością otwarcie konferencji zaszczyliły lokalne władze rządowe i samorządowe, Przewodniczący Specjalnej Misji Monitoringu OBWE w Ukrainie, Ambasador Ertugrul Apakan oraz Konsul Honorowy Austrii w Czerniowcach Serhij Osadcuk.

Na posiedzeniu plenarnym dziekan Wydziału Historii, Politologii i Stosunków Międzynarodowych CzNU prof. Ołeksandr Dobrzański w swoim wystąpieniu skupił się na przebiegu i analizie tego wydarzenia przez pryzmat jubileuszu. Bukowiński Wierc sprzed stu lat jest mało znany szerszemu gronu społeczeństwa ukraińskiego, zwłaszcza poza granicami Bukowiny, chociaż był on ważnym etapem na drodze do budowania państwowości ukraińskiej. Po rozpadzie Austro-Węgier, w skład których wchodziło również Księstwo Bukowiny, zamieszkujące na tych terenach narody uzyskały prawo do samostanowienia zawarte w jednym z 14 postulatów wysuniętych na początku 1918 r. przez prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa T. Wilsona. Również Ukraińcy Bukowiny, którzy stanowili wówczas największą wspólnotę etniczną, tj. 38,4% ludności tego kraju według spisu z 1910 roku (dla porównania w Rumuni – 34,4% ludności), chcieli skorzystać z tego prawa. Decyzja o utworzeniu własnego państwa została podjęta przez ukraińskich posłów parlamentu, Sejmu Krajowego i przedstawicieli ukraińskich partii politycznych na Bukowinie w dniu 13 października 1918 r. Wraz z tą decyzją kilka dni później do Lwowa wysłano delegację, która wspólnie z przedstawicielami Galicji na Konstytuancie w dniach 18–19 października powołała do życia Państwo Zachodnioukraińskie nazwane później Zachodnio-Ukraińską Republiką Ludową. Tym czasem Rumuńska Rada Narodowa rościła pretensje do całej Bukowiny, powołując się

na historyczne prawa do tego kraju. Ukraińska wspólnota etniczna obawiała się natomiast, że znajdzie się pod władzą rumuńską. Ukraiński Komitet Krajowy postanowił zwołać 3 listopada wiec, aby zademonstrować swoją wolę do samostanowienia. Na wiecu przed magistratem w Czerniowcach zgromadziło się od 8 do 10 tysięcy osób, z których większość była za jednością z wielką Ukrainą i skandowała „Chcemy do Ukrainy!”. Jednakże w dniach 6–11 listopada 1918 roku oddziały wojskowe królewskiej Rumunii wkroczyły do Czerniowiec i przejęły ukraińską część Bukowiny. Z uwagi na to, że znaczna część ukraińskich strzelców siczowych została wcześniej skierowana do Lwowa ze względu na rozpoczętą 1 listopada wojnę z Polakami, nie miał kto bronić miasta. Do 1940 r. miasto przebywało w składzie Rumunii.

Prof. Szeftan Purici ze Szeftan Cel Mare University w Suczawie zaprezentował z kolei rumuńskie spojrzenie na tamte wydarzenia. Według niego Rumuńska Rada Narodowa zwróciła się do królewskiej Rumunii o przysłanie jednostek wojskowych do Czerniowiec, żeby zapewnić bezpieczeństwo mieszkańcom miasta i porządek. Inni uczestnicy konferencji w swoich wystąpieniach szczegółowo analizowali różne aspekty tego historycznego wydarzenia. Poruszano m.in. takie kwestie, jak: nauczycielstwo ukraińskie Bukowiny a wiec narodowy 1918 r.; dążenia państwowotwórcze Ukraińców Bukowiny; rola prezydenta krajowego J. Erzdorfa w wydarzeniach z października – listopada 1918 r. na Bukowinie; wiec siczowe jako przejaw aktywności społecznej i politycznej Ukraińców Galicji i Bukowiny (koniec XIX – pocz. XX wieku); Żydzi Bukowiny i kwestia żydowska w 1918 r.; ukraińskie partie w Królestwie Rumunii; rumuńska okupacja Pokucia (maj – sierpień 1919 r.); „eksperyment wołyński” Henryka Józewskiego i próby ukraińsko-polskiego porozumienia; „zielone ludziki” Piłsudskiego w polsko-litewskim konflikcie terytorialnym w latach 1919–1920 oraz wiele innych.

Konferencja była ważnym wydarzeniem zarówno dla środowisk naukowych, jak i pracowników innych dziedzin, m.in. bibliotekarzy, archiwistów i muzealników, którzy dzielili się swoją wiedzą na temat wydarzeń sprzed stu lat. Wzbudziła ona również zainteresowanie lokalnych mediów i mieszkańców miasta.